

Standpuntnota beheersafspraken gemeenten – Vlaams gewest openbare verlichting gewestwegen

1. Samenvatting

Context en aanleiding

Naar aanleiding van de verledning van de openbare verlichting rezen vragen over eigenaarschap, beheer en kosten van de openbare verlichting van de gewestwegen. Er was overleg tussen AWW, Fluvius en de VVSG om hier heldere afspraken rond te maken. Bij de VVSG en Fluvius steeds vanuit het principiële en juridisch basisprincipe dat elke wegbeheerder verantwoordelijk is voor de uitrusting van zijn eigen wegen. AWW legt nu een voorstel op tafel dat perspectief biedt van een structurele oplossing die strookt met ons basisprincipe.

Kern van het dossier

Vanaf 2026 zal gestaag de verlichting langs gewestwegen die nu beheerd wordt door de gemeenten / Fluvius overgedragen worden naar AWW. Dit gebeurt gaandeweg wegsegment per wegsegment, bij alle infrastructuurwerken waar verlichting bij betrokken is. Dit betekent dat ons basisprincipe – eindelijk – aanvaard en toegepast wordt door AWW. Weliswaar gespreid over vele jaren, omdat het enkel zo haalbaar is voor AWW. Daarbij moeten wel nog belangrijke gemeentelijke pijnpunten weggenomen worden:

- Vergoeding van de verledingskost van alle verlichtingspunten langs gewestwegen in gemeentelijk beheer
- Billijke afspraken bij de concrete ontvlechting van de energietoevoer
- Betere afstemmingsmogelijkheid op de stedelijke lichtvisie

Voorwerp van de beslissing

Goedkeuring van het AWW voorstel, mits voldoende rekenschap van de gemeentelijke bekommernissen.

Op basis daarvan overleggen de VVSG en Fluvius met AWW over de concretisering ervan, met ingang van alle nieuwe infrastructuurprojecten vanaf najaar 2026 waar verlichting bij betrokken is.

Voorstel van beslissing/ advies aan het bestuursorgaan

Goedkeuring van het AWW voorstel, mits voldoende rekenschap van de gemeentelijke bekommernissen.

Dit vermijdt een patstelling waarin we dreigden te verzeilen omdat AWW geen taak voor zich weggelegd zag voor alle verlichtingspunten op haar wegen die nu beheerd worden door Fluvius / de gemeenten. Tot nu dus.

2. Bijkomende informatie

2.1. Uitgebreidere context en situering

2.1.1. Huidige situatie

Er zijn drie soorten situaties bij de verlichting langs gewestwegen die beheerd wordt door gemeenten / Fluvius¹:

1) Overeenkomst met looptijd

Als gemeenten verlichting willen plaatsen langs een gewestweg (bijvoorbeeld dezelfde sierlijke armaturen als in de rest van hun centrum), dan mag dat. Via een samenwerkingsovereenkomst met AWV.

Het gaat om

- Samenwerkingsovereenkomst VIII – voor de plaatsing van aan de bebouwde omgeving aangepaste verlichting van een gewestweg, geplaatst door de gemeente (n = 85)
- Module 4 – aan de bebouwde omgeving aangepaste verlichting van een gewestweg, geplaatst door de lokale overheid (n = 355)
Dit is de vroegere versie van samenwerkingsovereenkomst VIII.
- Module 17 – verlichting van een gewestweg, geplaatst door het gewest (n = 115)
Dit behelst noodzakelijke verlichting op andere wegsegmenten dan de bebouwde kom of de bebouwde omgeving.

Grosso modo komt het er op neer dat:

- AWV betaalt eenmalig aan de gemeenten een forfaitair, niet geïndexeerd, ontoereikend, bedrag per kilometer
- De gemeente draagt alle beheerskosten voor de afgesproken periode. Dit bevat zowel aankoop, plaatsing, onderhoud, herstel en verbruik
- Samenwerkingsovereenkomst VIII heeft als looptijd 25 jaar, in module 4 was dat 10 of 15 jaar.
- Bij het einde van samenwerkingsovereenkomst VIII gaat de eigendom van deze verlichting kosteloos over van de gemeente op het Vlaamse Gewest.

2) Ex-provinciewegen

Bij de overdracht van de provinciewegen naar het Vlaams gewest sloot elke provincie een protocol af met het Vlaams gewest. Daarin poneerden ze (z)onder meer dat rioleringen en openbare verlichting eigendom zouden zijn van de gemeenten.

3) Geen overeenkomst

Voor het gros van de verlichtingspunten die AWV niet beheert, bestaat er geen samenwerkingsovereenkomst.

¹ Dit wordt uitgebreider toegelicht in [onze eerdere standpuntnota](#)

Aantallen dd oktober 2024:

	LED (toestel)	klassiek (toestel)	Totaal (toestellen)
Overeenkomst lopend	2494	1554	4048
Overeenkomst afgelopen	2923	6065	8988
ex-provinciewegen	5995	3416	9411
geen overeenkomst	28840	31550	60390
module 17	443	981	1424
TOTAAL	40695	43566	84261

2.1.2. Alle verlichting komt in beheer van AWV – plan van aanpak

Het basisuitgangspunt van de VVSG is steeds geweest: **de wegbeheerder is in principe verantwoordelijk voor het beheer van de eigen wegen**. Die logische uitgangspositie geldt ook voor openbare verlichting langs de gewestwegen. Afwijkingen mogen alleen via een samenwerkingsovereenkomst.

AWV stelt nu een plan van aanpak voor om het beheer van de verlichting langs de gewestwegen stelselmatig en daadwerkelijk volledig in eigen handen te nemen:

1) Overname verlichting reeds afgelopen overeenkomsten (module 4)

AWV neemt de verlichting over:

- Effectieve overname van de verlichting en integratie ervan in het netwerk van AWV
- Verleiding van de verlichting tegen 2030 waar dit nog niet gebeurd is

Timing: overname in de periode 2026-2030

2) Nog lopende overeenkomsten

AWV neemt verlichting over bij afloop van de overeenkomst:

- Effectieve overname van de verlichting en integratie ervan in het netwerk van AWV
- Verleiding van de verlichting tegen 2030 voor wat betreft de overeenkomsten die aflopen voor 2030 en waar verleiding nog niet gebeurd is

Timing:

- Nog lopende modules 4: overname in de periode 2026-2030
- SO VIII: overname in de periode 2038-2050 (bij afloop overeenkomst)

3) Ex-provinciewegen en zonder overeenkomst

AWV neemt verlichting over in volgende situaties:

- Bij infrastructuurwerken waar verlichting bij betrokken is
- Bij (kleinere aantallen) verlichtingspunten die gelegen zijn tussen verlichting die beheerd wordt door AWV (onlogische situatie)

Timing: te starten vanaf 2026.

Dit is de grootste groep en blijft dus nog (heel) lang in beheer van gemeenten, inclusief verbruik en verleidingskost.

Overzicht timing:

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	...
Overname verlichting vervat in afgelopen modules 4	■	■	■	■	■												
Overname verlichting vervat in nog lopende modules 4: bij afloop overeenkomst	■	■	■	■	■												
Overname verlichting vervat in SOVI: bij afloop overeenkomst													■	■	■	■	■
Overname verlichting op ex-provinciewegen en zonder overeenkomst bij infrastructuurwerken en onlogische situaties	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

4) Bijkomende concrete afspraken nodig

De Vlaamse overheid wil dat uiterlijk **tegen 2030 alle openbare verlichting verled** is. Als verantwoordelijke wegbeheerder is het dan ook logisch dat AWV de **gemeenten** die instaan voor de gewestelijke openbare verlichting daarin **financieel ondersteunt**. Omdat het opgestelde vermogen op de gewestwegen het hoogst is, valt hier de grootste winst te behalen op het vlak van energie en budget. Om die reden ligt het voor de hand dat AWV niet pas na verloop van tijd het beheer overneemt, maar direct de volledige investeringskost draagt wanneer gemeenten overgaan tot een versnelde verledning.

Zolang de gemeente moet instaan voor het onderhoud en het verbruik van verlichtingspunten langs gewestwegen zonder overeenkomst, kan AWV in de overgangperiode ook niet bepalen welke visie die **gemeentelijke beheerder** moet hanteren bij **haar verlichtingsbeleid**. Basisuitgangspunt zal ook dan veelal de gewestelijke lichtvisie zijn. Maar ook dimmen en doven behoort tot de mogelijkheden. Fluvius zal elke gemeente apart inlichten over de ingeschatte kost voor onderhoud en verbruik.

Na het einde van een overeenkomst moet de verlichting ‘om niet’ van de gemeente / Fluvius naar AWV worden overgedragen.

Hier moeten verschillende aspecten nog heel concreet afgesproken worden: Wie neemt initiatief? Wat houdt dit technisch en materieel precies in? Wie betaalt de **ontvlechting** van de elektriciteitstoevoer?

Gelijkaardige vragen komen naar voor bij de verlichtingspunten waar geen overeenkomst voor was.

We vragen daarbij aandacht voor de technische en financiële voorwaarden bij overdracht van installaties van stad/Fluvius naar AWV. De vereiste om de voeding installaties eerst volledig te ontvlechten of op aparte gemeten netten te plaatsen, kan op bepaalde locaties een zeer grote impact en kost meebrengen. **Deze kosten mogen niet eenzijdig ten laste van stad of Fluvius** worden gelegd.

Als de gemeente na afloop van en dus buiten de looptijd van de overeenkomst, een nieuwe paal plaatste, dan is die eigendom van de gemeente. Als zo’n nieuwe paal wordt overgedragen, dan ligt het voor de hand dat, zoals bij de eerdere overdracht van de

gemeente naar Fluvius, AWV de gemeente vergoedt in verhouding tot de boekhoudkundige restwaarde.

Om **nieuwe investeringen door gemeenten** (andere dan de hierboven vermelde verleiding) aan te moedigen, in afwachting van een overdracht bij ex-provinciewegen en zonder overeenkomst, moeten er afspraken zijn over de vergoeding bij een overdracht. Ook hier ligt het voor de hand dat AWV de gemeente vergoedt in verhouding tot de **boekhoudkundige restwaarde**.

Zo kunnen gemeenten die dat wensen, blijven investeren in de openbare verlichting langs de gewestwegen, in afwachting van een overdracht op (lange) termijn.

AWV wenst geen **nieuwe overeenkomsten** meer af te sluiten.

AWV onderzoekt of het mogelijk is om verlichting permanent over te dragen naar gemeenten voor die gevallen waar ze aangepaste verlichting wensen. AWV wenst dit slechts onder voorwaarden, zoals de Vlaamse lichtvisie gewestwegen.

De VVSG wenst evenwel bijkomende pistes te laten onderzoeken, waarbij **afstemming op de stedelijke lichtvisie** wel degelijk mogelijk is:

- Het voorstel van AWV maakt het mogelijk voor de stad om voor de specifieke situatie van gewestwegen die door stedelijke kerngebieden lopen of op termijn zullen worden overgedragen aan de stad toch een eigen lichtvisie te kunnen realiseren. Op zulke locaties is de beeldkwaliteit en samenhang van de openbare ruimte essentieel.
- Maar de lichtvisie van AWV vertrekt vooral vanuit een functionele rijbaanverlichting en houdt onvoldoende rekening met de principes van een stedelijke lichtvisie (lagere, fijnmazigere verlichting met aandacht voor voetgangers, fietsers en uniforme stadsbeeldkwaliteit). Hier is een betere afstemmingsmogelijkheid nodig.
- We vragen evenwel dat als steden de mogelijkheid behouden om op strategische stedelijke assen zelf in te staan voor de verlichting volgens hun eigen lichtvisie, hier wel een financiële tussenkomst van AWV blijft bestaan, minstens ten belope van het aandeel dat AWV anders zelf zou investeren.

Het is aangewezen dat

- het basisprincipe dat AWV als wegbeheerder verantwoordelijk is voor het beheer van de gewestwegen, en dus ook verlichting
- de afspraken over het overdrachtsproces

in een **gezamenlijk document** door AWV, de VVSG en Fluvius onderschreven worden.

Er is ook nood aan duidelijke algemene afspraken over wie de verlichting beheert bij een ongelijkgrondse kruising van een gemeente- en een gewestweg. In individuele gevallen kunnen gemeenten en AWV in onderling overleg hiervan afwijken.

Wat bij vragen van gemeenten bij defecte verlichting langs gewestwegen onder AWV-beheer?

De VVSG

- is tevreden dat AWW nu de verantwoordelijkheid erkent voor het beheer van de openbare verlichting op haar eigen wegen
- erkent dat de volledige overdracht slechts stapsgewijze kan gebeuren.

De VVSG wil

- dat in afwachting daarvan de versnelde verledning van alle verlichtingspunten langs de gewestwegen door AWW gefinancierd wordt
- dat er billijke technische en financiële afspraken komen voor de concrete toepassing van de overdracht
- dat een betere afstemming met een stedelijke lichtvisie mogelijk is.